

Вікторыя Харытонава

Фотапартрэт... бібліятэкі

Сёлета Нацыянальная бібліятэка Беларусі адзначае стогадовы юбілей. Знакавая падзея галоўнай універсальнай бібліятэкі, цэнтра беларускай кніжнай культуры і бібліяграфіі краіны ўнесена ў спіс памятных дат ЮНЕСКА. Да юбілею праводзіцца шэраг мерапрыемстваў, ладзяцца выставы. У верасні — урачыстае адкрыццё фотапраекта «Нацыянальная бібліятэка Беларусі: учора, сёння, заўтра».

Выставачны фотапраект «Нацыянальная бібліятэка Беларусі: учора, сёння, заўтра» прадстаўляе серыю фатаграфій, якія вобразна згадваюць мінулае стагоддзе дзейнасці бібліятэкі, маляюць, збіраюць па «шкельцах» яе пазнавальны, адметны фотапартрэт. У экспазіцыі — мастацкія фатаграфіі сучасных беларускіх аўтараў, сабраныя спецыяльна да юбілею. Большасць фотаздымкаў экспануюцца ўпершыню. Індывідуальныя стыль, почырк фотамастакоў

дазваляюць убачыць сучаснасць і будучыню бібліятэкі праз прызму іх творчага ўяўлення. Да мінулага вяртаюць архіўныя здымкі.

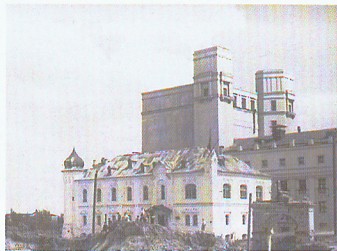
З 1922 года Нацыянальная бібліятэка Беларусі (НББ) назапашвае і захоўвае культурную спадчыну, духоўныя скарбы краіны. Каштоўнасць дзейнасці і 10-мільённага фонду з 2006 года вобразна падкрэсліваюцца знешнім выглядам бібліятэкі: сучасны будынак часта называюць дыямантам.

Твор архітэктурнай думкі, праект Міхаіла Вінаградава і Віктара Крамарэнкі аформлены з багаццем шкла, празрыстых і люстраных паверхняў. Святло льецца ў вокны і скрозь шкляныя столі, зіхаціць на метале ў інтэр'ерах, успрымаецца ў адкрытай прасторы, паветры, шкляных сценах, электрычным вечаровым асвятленні і яркіх акцэнтах мастацкіх работ, пано і калон. Будынак літаральна свеціцца, блішчыць, быццам дыямент.

Увасобленае ў выглядзе дыямента фондасховішча бібліятэкі падкрэслівае ўнікальнасць фонду, разнастайнасць яго калекцый:

найбуйнейшы ў краіне збор мастацкай літаратуры, рэдкія навуковыя выданні, перыёдыка, тэрмін друкавання якой стагоддзе і болей, багатая калекцыя выяўленчых дакументаў (сусветная і айчынная графіка, гравюры замежных мастакоў і інш.), рарытэтныя выданні, музейная калекцыя, калекцыі нотных выданняў, аўдыя- і відэадакументаў і інш. У фондзе нямала каштоўных дыяментаў гісторыі і культуры краіны. Кожная з калекцый зьяе і сімвалічна, і рэальна — нібыта грані вялікага дыямента.

Ззянем, бляскам, святлом вобразна падаецца каштоўнасць духоўных скарбаў мільённага фондаў, багатых калекцый, асветніцкай працы, «святло ведаў», якімі бібліятэка прамянее скрозь стагоддзі. Наяўна ці сімвалічна святло прысутнічае на кожным здымку, аб'ядноўвае іх у серыю, падкрэслівае, што сутнасць бібліятэчнай працы і яе значэнне застаюцца каштоўнасцю незалежна ад будынка, у якім яна размешчана, незалежна ад дзесяцігоддзя і стагоддзя, падчас якога ідзе праца. Архіўныя фатаграфіі перадаюць настрой былых дзён і храналагічна раскрываюць біяграфію бібліятэкі ад Беларускай дзяржаўнай і ўніверсітэцкай бібліятэкі (1920—1930-я) да ваенных і пасляваенных часоў Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У.І. Леніна, ад будняў чытачоў і супрацоўнікаў у 1960-я да супярэчлівых 1990-х. Фотаздымкі кранаюць асаблівым шармам, цёплай атмасферай, лямповым святлом чытальных залаў у юбілейным доме на Захар'еўскай вуліцы (першы бу-

дынак бібліятэкі, сёння гэта праспект Незалежнасці), элементамі інтэр'ераў былога будынка на вул. Чырво-наармейскай — бяспэчнымі аскепкамі гісторыі. Здымак каманды першых супрацоўнікаў і легендарнага першага дырэктара Іосіфа Бенцыянавіча Сіманоўскага нагадвае аб выдатных асобах, якія зрабілі ўнёсак у станаўленне Беларускай дзяржаўнай бібліятэкі ўзроўню вядучых нацыянальных бібліятэк свету. Лірычныя рэтрафатаграфіі — нібы старонкі стогадовай гісторыі, якую гартаем падчас знаёмства з праектам. Выстава дапоўненая выданнямі з фонду, якія распавядаюць аб

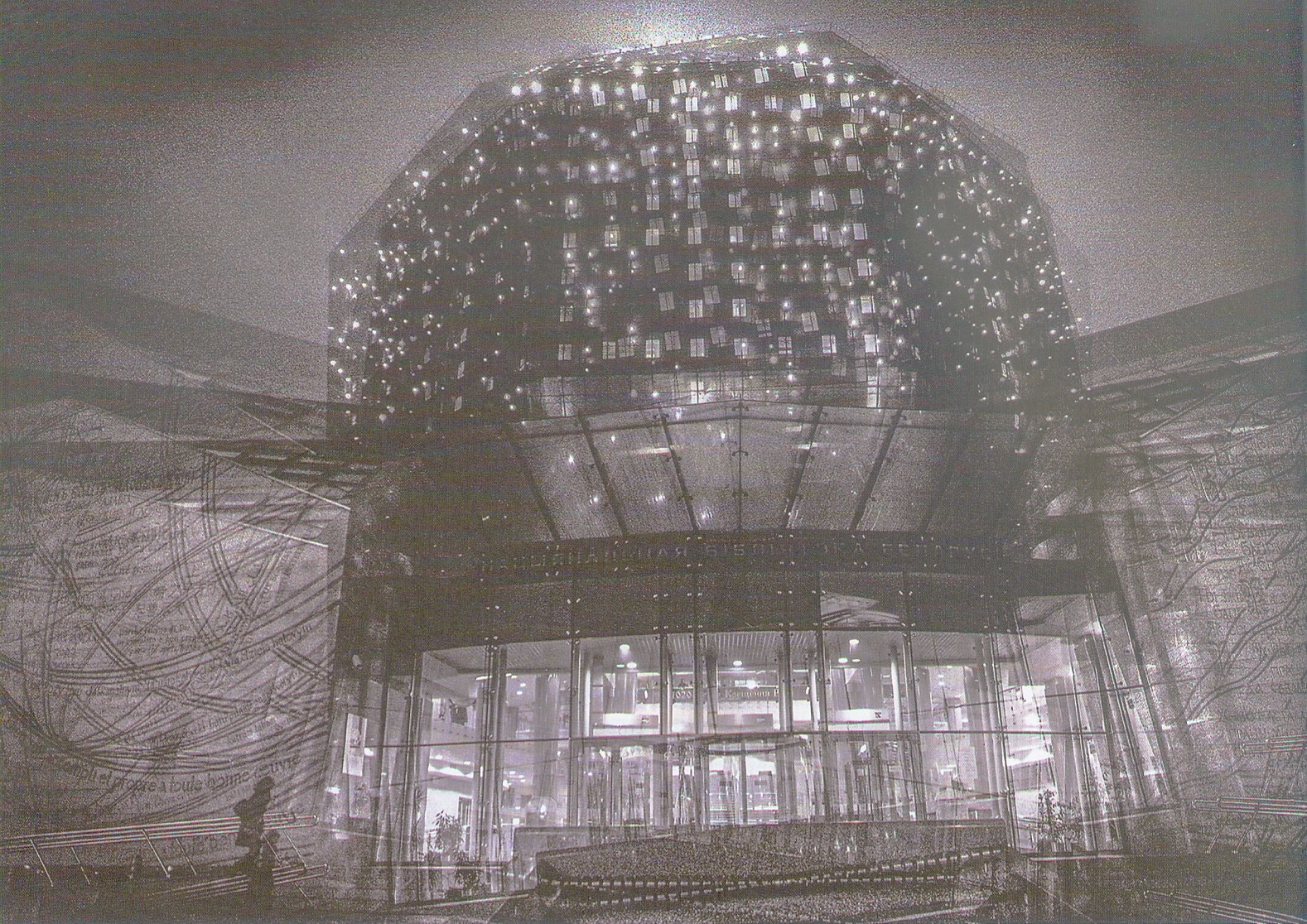
стварэнні і развіцці бібліяграфічнага цэнтра краіны.

Малююць пазнавальны фотартрэт бібліятэкі і старонкі сучаснасці, сённяшняга дня. Цяпер яна знаёмая чытачам і наведвальнікам не толькі як сховішча кніг, аплот ведаў, крыніца ідэй, цэнтр Беларускай кніжнай культуры і бібліяграфіі, але і як актуальная сацыякультурная пляцоўка, грамадская прастора, выразны архітэктурны праект у панараме сучаснага Мінска. Нібыта

шматгранны скарб, НББ уражвае мноствам ампула: гасцінная, эфектная, манументальная, функцыянальная, квітнеючая, яна прамянее ўдзень, пераліваецца ўначы. У экспазіцыі — фотаздымкі сучасных беларускіх аўтараў, якія акцэнтуюць увагу глядача на інтэр'ернай своеасаблівасці, стылі афармлення, сімвалічных аб'ектах жыцця бібліятэкі: кнігі, вобраз Францыска Скарыны, пано з нацыянальнымі сімваламі, друкарскі станок, сілуэты наведвальнікаў і г.д. Аўтары вобразна з выкарыстаннем разнастайных прыёмаў мастацкай фатаграфіі ўвасабляюць і перадаюць атмасферу ўстанова, каштоўнасці яе ролі ў Беларускай культуры, ідэю агранёнага скарба.

Фатаграфіі Ланы Красікавай выкананы ў тэхніцы мультыэкспазіцыі, на адзін кадр аўтар робіць некалькі здымкаў, аб'ядноўваючы сімвалы і ствараючы новыя прасторы значэнняў. Метафарычнай фатаграфікай становяцца магічныя кадры Надзеі Дзегцяровай — спынены момант звычайнага жыцця, так званыя вулічныя сцэнкі, жыццёвыя дробязі, вынікі назіранняў. У лірычнай фотаработе Валерыя Сіبرىкава пададзены рэстаўрацыйны кірунак дзейнасці бібліятэкі. Майстар тонкіх, далікатных вобразаў падкрэслівае, што святло ведаў не павінна гаснуць. Вельмі насычаны вобраз Анатоля

- Аляксандр Чанцоў.
- Архіўныя фота. 1920—1930-я гг.

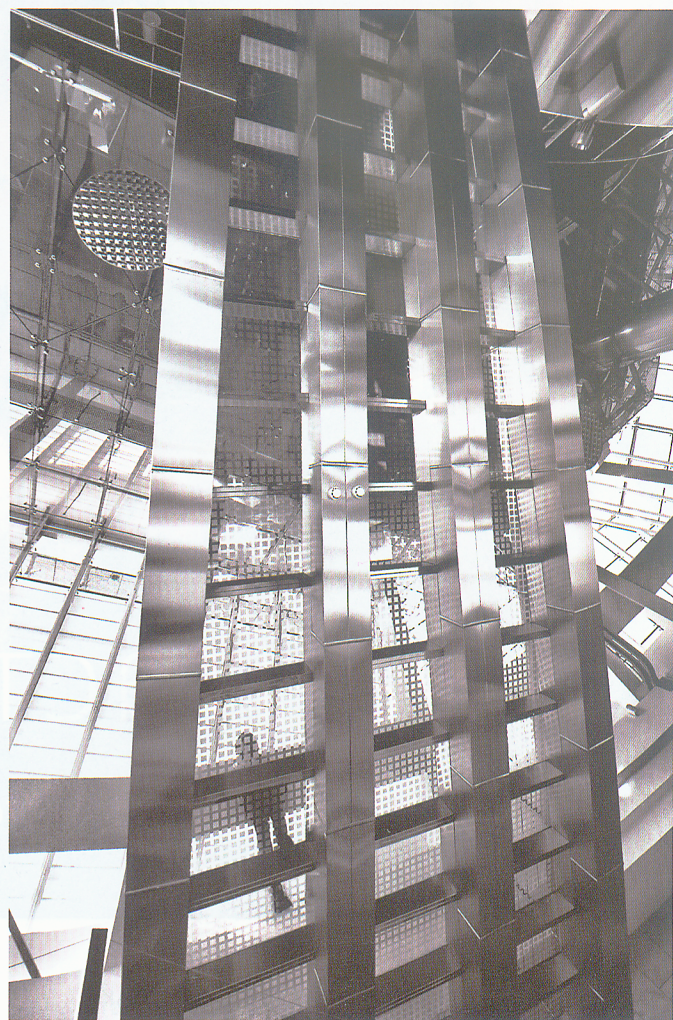
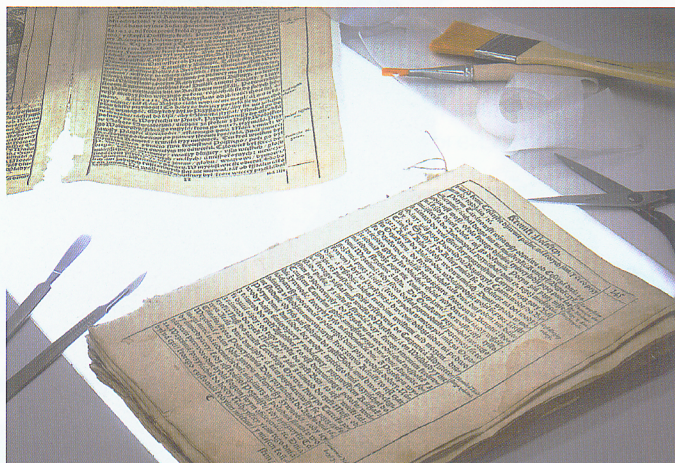
Дрыбаса — бібліятэка, пераасэнсаваная як вока, — выклікае мноства асацыяцый: зірні, пачытай, прыгледзься і падумай, паглядзі навокал і зазірні ў сябе.

Вольная прастора, нябёсы, якім Артур Гапановіч надае вялікае значэнне, прыцягвае ўвагу да свячэння граўняў. Здымак знаёміць з сучаснай хай-тэк-бібліятэкай: прамыя лініі, геаметрычныя формы, багацце шкла, металу і функцыянальнасць. Майстра выразнага каларыту, Аляксандр Чанцоў, наадварот, прапануе ўбачыць бібліятэку як твор мастацтва — заўважыць зьяўленне, якое ідзе нібыта ад каштоўных камянёў. Прыступкі ў бібліятэку на здымку Уладзіслава Руты вядуць не толькі да ўваходу ў будынак, але і на старонкі кніг, дзе сабраны мудрасць стагоддзяў беларускай і сусветнай культуры. Уваход бібліятэкі аформлены пано з цытатамі класікаў сусветнай літаратуры — своеасаблівым пажаданнем чытачам і гасцям.

У залітых святлом архіўных і аўтарскіх фотаработах сыходзіцца час, яднаюцца эпохі, змяшчаюцца элементы сучаснага, сімвалы мінулага і вобразы будучага НББ. У шкляных сценах адлюстроўваецца помнік беларускаму кнігадрукару Францыску Скарыну. У абстрактнай схематычна-мастацкай манеры здымак Валерыя Сібыркава расказвае пра сістэму дастаўкі кніг са сховіш-

ча ў пункт выдачы — манеўраны тэлеліфт. Сённяшні дзень памятае аб знакавых постацях мінулага і сам становіцца мінулым, саступаючы месца заўтрашньому дню. На фатаграфіі майстра панарамных здымкаў з вышыні птушынага палёту Сяргея Плыткевіча графічны сілуэт бібліятэкі зліваецца з абрысамі навакольнай

прасторы і становіцца мастацкім узорам, выцінанкай, зробленай святлопісам. На іншых фота бібліятэка паўстае мікрасхемай, адлюстраваннем у воднай паверхні, мостам у будучыню. Нібыта магутны сервер, яна з'яе на здымку Марыны Бацюковай, падаецца зоркалётам. Арыгінальнае фотапрачытанне Вадзімам Качаном паказвае бібліятэку, быццам тая кружыць у касмічнай прасторы, збіраецца ляцець, альбо мігціць у ночы, нібы дзіямонт надзвычайнай каштоўнасці. Такой і была задумка праекта — ад гісторыі і мінулага адправіцца па мастацкіх вобразах праз сённяшні дзень у будучыню. Незвычайныя ракурсы, перспектывы, святло, падман зроку, гіпербалы, «фотасфумата» і іншыя мастацкія эфекты скажаюць рэальнасць, дапамагаюць глядачам зазірнуць у заўтра і разнявольць фантазію, убачыць бібліятэку як самастойны твор мастацтва, памроіць аб яе 1000-гадовай будучыні, аб пачэсным захаванні сённяшніх дасягненняў. Фотавобразы «Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі: учора, сёння, заўтра» напоўнены прасторай сэнсаў і метафар. Бібліятэка паўстае непадуладнай часу каштоўнасцю вонкава і па сутнасці: яна ромбакубаактаэдр-дзіямонт, на паліцах чытальных залаў, сховішчаў, у сценах галерэй — агранёныя вокладкамі скарбы, яна зіхаціць святлом ведаў, зберагае спадчыну, асвятляе шлях, дае магчымасць знаёміцца з кніжнымі помнікамі, умацоўвае і скіроўвае нашчадкаў. Сто гадоў увасобіліся сотнямі цытат, зробленых крокаў і адоленых прыступак, тысячаі аўтараў, асобаў, выданняў, замоў, сотнямі тысяч наведванняў, мерапрыемстваў і мільёнамі гадзін, прысвечаных рабоце над захаваннем беларускай спадчыны. M

- Вадзім Качан.
- Лана Красікава.
- Валерый Сібрыкаў.
- Надзея Дзегцярова.
- Сяргей Плыткевіч.